

SON HABERLER

Siyasi İsmal

Fransa Hindiciniyi teslim ediyor

Japonya'nın Hindiciniyi istediği imtiyazları kolaylıkla elde edeceği, artık açıkça anlaşılıyor. Vişi hükümeti ile Japonya arasında bu meseleler için Vişi ile Hanoide müzakereler yapılmakta ve anlaşılabilir müzakereler Japonya'nın Asyaya hakim olduğu esas üzerinde cereyan etmektedir. Hatta bazı haberlere göre Japonlar anlaşmayı bir emri ya da saydıkları için Hindiciniyi işgal için hazırlıyor ve anlaşmanın imzası üzerine, her hangi bir muhtemel muahalete karşılığında bu işi başarmak için her tedbiri alıyor. O halde Hindiciniyi işgal bir gün meselesidir.

Acaba Fransa, İmparatorluğu için müdafaa etmiyor?

Vişi hükümeti kendini müdafaa mesuliyetinden ibra için bir çare bulmuştur. O da, Hindiciniyi İngiliz istilasından kurtarmak için Japonya'ya himayesini tevdi etmek mecburiyetinde kaldığıdır! Bu himayenin daha sonra ilhak mahiyetini alması ihtimali Vişiyi zerre kadar telafislandırmamakta ve bu zihniyetle de göz göre göre İmparatorluğun bir parçasını teslim etmektedir.

Fakat İngiltere, telaş içindedir. Çünkü Japonya'nın Hindiciniyi kolaylıkla işmesi kendi nüfuz münakasasını tehlikeye maruz bırakmakta ve İngiltere'nin menfaatlerini korumak için, Uzakşarkta büyük kuvvetler ayırmasını icab ettirmektedir.

Japonya'nın Hindiciniyi işgal ile Mihver yapacağı en birinci yardım budur. Yani, İngiltere'nin, Mihver devletlerine karşı kullanacağı büyük kuvvetleri Uzakşarkta çekmek ve bu kuvvetleri şüphe halinde tutmaktır.

Japonya'nın Hindiciniyi işgal ettikten sonra boş duracağını tahmin etmek manasız olur. Bilakis Japonya burasını evvelâ Taylanda (eski Siyam) hülûl etmek için kullanacak ve böylece Singapuru tehdit edecek, sonra gene burasını Felemenk Hindistanına hülûl için kullanacak ve yavaş yavaş bu hülûle tevaccüzi bir mahiyet verecektir.

Fakat günün asıl meselesi, Hindicini'nin Japonya tarafından işgali, ve bu işgal dolayısıyla Tayland'la komşu olmaları ve bu komşuluğun Uzakşarkta İngiliz müdafasının en belli başlı mesnedi olan Singapurun tehlide uğramasıdır. İngiltere, bundan böyle Yaland'ın vaziyetine daima dikkat edecek, Japonya'nın bu memleketle hülûl etmemesi için uğrarsak, her ihtimale karşı daima hazırlıklı bulunsun ve her Japon hareketine karşı koymak için azami uyumuklığı gösterecektir.

Fransanın Hindiciniyi teslim etmesi İngiltereyi bu mecburiyetlere katanmak şırtlarında bırakıyor.

İngiltere ile İspanya

arasında ihtilâf:

İspanya hükümeti şefi General Franco bir kaç gün evvel söylediği bir nutukla umumî askerî vaziyete temas ettikten başka İspanyanın iktisadî vaziyetinden de bahsetmişti. Bu nutuk İngilizlere ile İspanyanın arasını açmağa sebep oldu. Çünkü General Franco bu nutuktan Mihver devletlerinin mutlak harbi kezancaçlarını söylemiş. Ve Sovyetler Birliğinin harbe girmiş olmasının da bu netice üzerinde kat'iyen tesir etmeyeceğini anlatarak Mihverin her Avrupa, hem hristiyanlık namına harb ettiriyor ve İspanyol kanının bu harbe Mihver generlerinin kanına katılacağına işah etmiştir.

General Franco, İspanyanın iktisadî vaziyetinden de bahsederken İngiliz yardımlarını istihkak eden bir lisan kullanmış ve bu yüzden gerek askerî, gerek iktisadî müteahhâtlar İngilizlere İfena bir tesir bırakmıştır.

General Franco hükümetinin nazist Almanya ve faşist İtalyana en geniş ölçüde mütemayyiz olduğu ötedenberi malumdur. Çünkü İspanya dahilî harbi sırasında sağ tarafa temsil eden General Franco, ancak Almanya ve İtalyanın yardımları ve müdahaleleri sayesinde dahilî harbi kazanmış ve şimdiki rejimi kurmuştur.

Fakat şimdiki harbi koptuktan sonra İngiltere İspanya rejimine alakadar olmayarak İspanyanın yeniden harbe girmemesi için çabı ve iktisadî yardımlar sayesinde bu gayeyi tahakkuk ettirmeyi ummuştur. İngiltere, dahilî harbi bundan çok yorgun çıkan İspanyaya, iktisadî yardımlarda bulunmanın makbuleleceğini zannederek geçen martta İspanyaya 4 milyon İngiliz lirası ikraz ve bu paranın yarısını ipotidai madde ve gıda maddeleri alması temin etmiş, geçen nisan'da da 2,5 milyon lira daha vererek ihtiyacılarını telvîne çalışmıştı.

Buna rağmen General Franco'nun, müteahhâtlar aleyhinde bu kadar kat'î sözler söylemesi ve İngiliz yardımlarını istihkak etmesi, İngilterede çok fena tesir bırakmış ve İngiltere Hariciye Nazırı Bister Eden, İngilterenin İspanyaya karşı siyasetini değiştirmek mecburiyetinde kalacağını söylemiştir.

Bunun mapası İngilterenin İspanyaya karşı iktisadî alimkayı tatbik etmesi ve İngiliz müsadesele İspanyaya gidebi- len gıda maddelerini ve ipotidai maddeleri kermesidir.

Acaba İspanya hükümeti, ihtiyacılarını Mihver kaynaklarından temin edebileceğine inanarak mı İngiltereye karşı bu vaziyeti almıştır? Yoksa daha başka bir niyetle olduğu ve Mihver lehinde harbe katılmayı göze aldığı için mi bu şekilde hareket etmiştir?

Bu cihetleri henüz bilmiyoruz. Fakat koyu katolik olan General Franco, Sovyetlere karşı açılan Alman harbini Avrupa'nın ve hristiyanlığın harbi saymaktan başka bir şey yapamaz ve başka türlü söz söyleyemez. Bu sözler, Mihverin, Sovyetlere karşı açılan harbi, ehlî salib mahiyeti vermek için vuku bulan teşebbüslerini teyid ettiği için de

Koordinasyon kararları

Gazetelerin sahafeleri tahdid olunuyor, taksiler badema serbestçe işliyebilecekler

Ankara 24 — Koordinasyon heyeti yarın iki yeni karar neşredecektir. Bunlardan biri gazetelere diğeri de taksilere aittir.

Kararlardan biri mucibince gazeteler sahafeleri tahdid edilmiş olarak çıkacaklardır. Büyük hacimda olan gazeteler dört sahafeli, küçük hacimda olanlar altı sahafeli olarak intişar edeceklerdir.

Diğer karara göre bir müddettenberi takyid edilmiş bulunan taksiler badema çift ve tek numara nazarı itibara alınmadan işliyebileceklerdir. (Radyo gazetesi)

Cenubî Amerika'da Nazi düşmanlığı

Arjantin'de Alman sefarethanesine baskın yapıldı-Vaşington 3 memlekette isyandan korkuyor

Buenos - Aires 24 (a.a.) — Çarşamba günü polis, nazi partisinin umumi karyagâhi olan Buenos - Aires Alman sefarethanesini basmıştır. Muhtelif Alman cemiyetler merkezlerine de diğer bazı baskınlar yapılmış ve bazı evrak musaderede edilmiştir.

Sefarethane yapulan baskın, federal mahkeme hâkimini ile Arjantin aleyhindeki faaliyetleri hekkında anket yapan ve araştırmaları emreden parlamento komisyonu azalarını huzurunda olmuştur.

Resmî memurlar, sefarethanede de - ğil, sefaret binasının bulunmaması ilâhî gelen nazi partisinin umumi merkezinde araştırma yapmış oldukları kanınatılmışlardır. Halbuki bu yüzden sefaret binasına cebran girmiş oldukları için Alman sefaretinin vaziyetli Buenos Aires'te bir çok münakaşalara sebep olmuştur.

Polisin baskınını görmek üzere elvar sokaklarında muazzam bir halk kütlesi toplanmıştı.

General Marshall, 3 Cenubî Amerika memleketinde Nazi isyanından endişe ediyor

Vaşington 24 (a.a.) — Müessesiler meclisi, askerî komisyonu azasının söylediğlerine nazaran, genelkurmay reisi General Marshall, üç cenubî Amerika milletinin nazi isyanları ihtimalini göz önüne almalılar dikkat geldiğini komisyonunda beyan etmiştir.

Komisyon azası, Brezilyanın muhtemel bir karışıklı ocağı olduğunu söylemiş ve aynı zamanda Bolivya ve Kolombiyaya da zikretmişlerdir.

Bolivyalıdaki Alman sefiri ayrıldı

Santiago 24 (a.a.) — Bolivyalı Alman elçisi Wendler, dün Antofagostaya gelmiştir Şili otoriteleri, muallemeye derhal Şiliyi terketmesini ihtar etmişlerdir. Kendilerinin Antofagostaya İstasyonuna muvassalatı, hasmane mümayilelere sebebiyet vermişti. Halk «Yaşasın Bolivya» diye bağırıyor.

İnhisarlar Vekili Hopaya gitti

Artvin 24 (a.a.) — Dün buraya geliş olan Gümrük ve İnhisarlar Vekili Rıf Karadeniz ve refakatindeki sevât geceleri burada geçirmişler ve bu sabah Hopaya gitmiştir.

İnhisarlar Vekili buradaki İkamet- leri esasında bütün ekicilerle temasta bulunmuş ve onların dilek ve ihtiyacı- larla alakadar olmuştur.

Sovyetlerin Erzurumdan geçen diplomatları

Erzurum 24 (a.a.) — Sovyet Rusya'nın Almanya, İtalya ve Macaristan - daki elçilik memurlarından müteşekkıl 146 kişilik bir kafilâ dünkü trenle şehrimize gelmişlerdir. Misafirler şehri - mizde iki saat istirahatden sonra otomobillerle Sarıhamisa müteveccihen yollarına devam etmişlerdir.

Toprak Ofisinin 14 bin lirasını alarak kaybolmuş

İzmir 24 (Telefonla) — Şehrimiz Toprak Ofisinde veznedar olan Mustafa bir bankaya götürmek üzere yavaş yavaş 14 bin lira ile ortadan kaybolmuştur. Mustafanın ne bankaya gittiği, ne de Ofise döndüğü görülmeyince kendisi aranmaya başlanmıştır. Bu hususta zabıta da ihbaratta bulunulmuştur.

Yaralı esirlerin mübadelesine İsvet tavassut edecek

Stokholm 24 (a.a.) — İsvet ajansı bildiriyor:

Yaralı harb esirlerinin bitaraf memleketeri karışık yapılacak mübadelesi hakkında İngiliz Hariciye müsteşarı Lord Law'in Avam Kamarasındaki beyanları münaasebetli, İsvet ajansının öğrendiğine göre muhariblerin muta - bık kalacakları projelerin tahakkuku için İsvet, işbirliği yapmağa hazırdır.

30,000 Fransız esiri serbest bırakıldı

Paris 24 (a.a.) — 1914/1918 habrine de İstihkak etmiş ve serbest bırakılmış olan 30,000 Fransız harb esiri Charlons - Sur - Marne'a varmışlardır.

Bu kafilâ, Mareşal Petain namına hükümet müessesileri tarafından istihkak edilmişlerdir.

İngilterede iyi karşılanmıştır. Elhasıl İngiltere ile İspanyanın arası açılmış bulunuyor. Bu gerginlik mühim hadiselerle bir başlangıç teşkil etmesi de muhtemeldir.

Ömer Rıza DOĞRUL

Müstakbel Milletler Cemiyeti projesi

M. Welles silâhların elbirliği bırakılması ve ham madde kaynaklarının taksimi fikrinde

Vaşington 24 (a.a.) — Norveç elçiliğinde inşa edilecek olan yeni bir pavilyon temel atma merasimi münaasebetle Amerika hariciye müsteşarı Sumner Welles, mühim bir nutuk söyleyerek ezimle demiştir ki:

«— Hüsni niyet sahibi milletler, silâhlanmama ve iktisadî imkânları teminat altına almak üzere kalkı derecede kuvvetli bir milletler camiası vücude getirmek için harben sonra gayret sarfetmelidir.

Wilson'un tasarladığı milletler cemiyeti, Birleşik Amerika ve dünyanın diğer memleketlerindeki insanların kör hodbinliği yüzünden akim kalmıştır. Bunun diğer bir sebebi de milletler cemiyetinin bazı devletler tarafından ilâhî kendi siyaset ve ticarî ihtirasları için tahakkuk ettirmek ve statükoyu muhafaza etmek maksadıyla kullandığı olmuştur.

Bu milletler cemiyeti hiç bir zaman Wilson'un fikri mucibince milletler arasında lâzım olan düzeltmeler: sulh ve adaletle uygun bir surette yapmağa muktedir olamamıştır.

Bütün milletlerin feci surette sarılsız bulunduğuna bu dünyada kanun ve nizam yeniden tesise kalkışacakları zaman, zikrettiğim düzeltmeleri mümkün kılmak için bir teşkilâtın vücude getirilmesi elzem olacaktır.

Bu teşkilâtın mahiyetini tasvir ederken Sumner Welles demiştir ki:

«— Silâhlannın tahdidî ancak enternasyonal bir kontrolün sıkı ve kat'î bir tarzda tatbiki sayesinde mümkün olacaktır. Bütün milletlerin müsavî kaynaklardan istifade etmek hakları tanınmadıkça müstakbel dünyada sulh, asla tesis edilemeyecektir.

Tabii membarlar veya bütün milletlere lâzım olan ipotidai maddelerin monopolu bir millet veya bir hükümetin elinde bulunduğunda müddetce adalet ve sulha müstenid bir dünya nizamının temeli mevcut olamayacaktır.

Welles, dünyanın her tarafında insanların emniyet içinde ve korkusuz yaşaması arzusunda olduklarını söyleyerek, nutkuna nihayet vermiştir. Bu nutuk, Birleşik Amerika şıvalı mahfillerinde derin bir alkışla uyandırılmıştır. Çünkü, bu mahfillerde İjaret edildiğine göre, Welles, Amerikan hükümetinin harben sonra tahakkukunu arzu ettiği ideali en sarîh surette ifade etmiş bulunuyor.

Aynı mahfillerde bildirildiğine göre, nutkun ehemmiyeti şu ebeleden ileri gelmektedir:

1 — Nutuka, adaletsizliğin tanınmasına müstenid bütün sulh anlaşmalarının reddedileceği söylenmektedir.

2 — Welles, Wilson'un teşebbüsle kurulan Milletler Cemiyetinin İflasında Amerikanlara da mes'uliyeti olduğunu itiraf etmiştir. Nutuk, Amerikanların dünyanın müstakbel sıyval tanzimine işli- rak edeceği taahhüdünü ihiva etmektedir.

Pariste Fransız, Alman müzakereleri

Londra 24 (a.a.) — Dün akşam «Toulouse» radyosu Pariste Alman ve Fransız hükümetleri müessesileri arasında görüşmeler cereyan ettiğini bildirmiş ve bu görüşmelerde müteahhâslardan İstihkak ettilerine İfave etmiştir.

Bu konferansta tetkik edilen mevzular hakkında hiç bir malumat verilme - miştir.

Dobruca'da yakalanan Rumen paraşütçüleri

Sofya 24 (a.a.) — Cenubî Dobruca'da bir çok paraşütçü tevkif edilmiştir. Bunların hepsi rumence konuşmaktadır. Hepsinin üzerinde ley bulun - muştur. Bunlar Cernavoda civarında, Tuna üzerindeki bazı köprüleri atmak vazifesile mukellef, bulunuyorlardı.

General Wavell'in Chang King'e gittiği asılsız

Londra 24 (a.a.) — Burada resmen bildirildiğine göre General Wavell'in Chang King'e geldiğine dair olan havadis tamamen asılsızdır.

İrtihal

İzmit egrafından Sadeddin Atılın refikası ve eski mebus merhum Rüştü Bey'in kerimesi Bayan Hayriye, Teşvikiye Sağlık Yurdunda bir ameliyattan sonra vefat etmiştir. Pek yüksek meziyetlere sahip olan ve gerek memlekette, gerek İstanbul'da herkesin hürmetini kazanan merhumenin pek genç yaşında ölmesi umumi teessürü mucib olmuştur. Allahtan rahmet diler, kederli ailesine beyanî taziyet ederiz.

TÜRKOLOJİ BAHİSLERİ

Hayrullah Efendinin Bursa seyahatnamesi

Yazan :

İsmail Hamî Danişmend

— 3 — [*]

Büyük Türkolog (Ahmed Vefik Paşa) nın Bursa valiliğindeki imar faaliyetinden bahsedilen umumiyetle onun ancak bir iki eserini zikretmekle iktifa ederler: Bu eserler, eskiden «Damad Efendi Konakı» denilen büyük bir evi hastaneyi kalbemesi, şimdi kendisi ismini taşıyan bu hastaneyi varidat temin etmek üzere «Temaşahane-i Osmanî» isminde bir tiyatro kurdurması, «Altı-parmak caddesi» ni açtırması ve nihayet birtakım dar ve cıkmaz sokakları yıktırması gibi şeyler... Halbuki (Hayrullah Efendi) nın «Bursa Seyahatnamesi» ne göre, efendi merhumun kendisi gözlerle gördüğünden bahsettiği iş muhtelif Bursanın üçünçüsü, yani bugünkü baştanbaşa (Ahmed Vefik Paşa) nın eseri sayılmak lâzım gelir.

Pasge merhumun bu büyük hizmeti valilik devrine değil, Anadolu'nun «Sağ kol müfettişi-i umumiği» devrine aittir; zaten (Hayrullah Efendi), paşanın o vazifeye bilhassa bu maksadla tayin edildiğinden bahseder (s. 396):

«1268 senesi tekrar bir hareket-i arz daha olduğundan şehrin ziyet ve maaşuriyeti bütün bütün hake beraber olmuş idi. Hamdolsun mebdî maaşuriyet denemeye sayan olan asr-i hümayunda ahalinin istihsal-i saadet-i hali ve şehrin dahi maaşuriyetinde olan noksanların ıkmalı zammında teftiş-i mülk senesi (1280) Anadolu'nun sağ koluna me'mur olan Meclis-i Ahkâm-ı Adliye a'zav-ı fihmından utufluk Ahmed Vefik Efendi Hazretlerinin Bursaya varup orada saye-i hümayunda muvaffak olduğu âsar-ı tanzimiyeden meshudum olanlarını beyan ederim.»

Bu fıkraya göre (Ahmed Vefik Efendi) paşalığından evvel «hake beraber olan» Bursanın «maaşuriyetinde olan noksanlarını ıkmalı», yani yeni bir Bursa kurmasını için müfettişliği tayin edilmiş demektir. «Encümen-i Dâniş» reisinin Hicri 1280 (= M. 1863) tarihine teftiş-i mülk senesi demesinin sebebi, o tarihte Rumeliye de başka bir müfettiş gönderilmiş olmasıdır: Ceride-i Havadis'in 20 rebi-ül-âhır 1280 tarihli ve 1161 numaralı nüshasına göre «Rumeli eyalet-i garbiyyesi müfettişi» nin de (utufetül Suphi Bey) olduğu anlaşılıyor (1). Gene bu nüshada müntezir: «Anadolu câhib-i yemini müfettişi utufetül Ahmed Vefik Efendi Hazretlerinin geçdiği mahallerde vuku bulan tahkikat ve ıcratın mübeyyin vârid olan jurnallarına hüdasına na göre, müfettiş efendi İzmît, Sapanca, Geyve, Yenisehir, İzmit, Gemlik ve Karası taraflarını teftiş ettikten sonra yeni bir Bursa k'ıymaya başlamıştır. (Hayrullah Efendi) ye göre şehrin yalnız bir noktasında (s. 401): «Müfettiş-i mişarîmîlehyin mayyetinde bulunan mühendislerin tarif ve ıvareleri üzere münaasebeti karikiyle yemiyeye birkaç yüz nefer emele çalışıyordu.

(Ahmed Vefik Efendi) nın Bursadaki ıcratı hakkında (Hayrullah Efendi) nın verdiği izahat İmar ve tamir işleriyle içtimai faaliyetlere aid olarak iki kısma ayrılabilir: Geniş ve yeni caddelere yollar ve meydanlar açmak, köprüleri kurdurmak, yıkılmış abidelerle evleri yeniden yaptırmak ve çinileri tamir etmek gibi büyük İmar hareketlerinin yanında dilencileri çalıştırmak, işpeçleri lonca kurdurmak, sıhhi ve iktisadî tedbirler itihaz etmek gibi içtimai gayretlere de tesadüf edilir.

(Ahmed Vefik Efendi) nın açtığı caddelerle yollar şöyle sıralanabilir (s. 399-400): 1 — Gemlik caddesi: Bursa «Hükümet sarayı» ndan Gemliğe kadar «beş bin zîrâs tündes dir; 2 — Saraydan sağ câhibe azimet olunduktan Ermeni mahallesinin arasında geçerek Yeşil İmâret ve Emir-Sultana kadar on altıyüz zîrâ arasında yekdiğere müteakbil ve muhâzî caddeler; Bu caddelerin etrafına emüicedden haneler inşa kılınmıştır; 3 — «Sol tarafa dâhi Câmî-i Kebire dek gayet düğ bir cadda açılmış olmağla saraydan Yeşil İmâret ve Ulu Câmî caddeleri boydanboya görülmekte dir; 4 — «Şehrin en kadim ve en lâtif mevkinde olan hisara çıkmak için geçit yasa, gerek hayvan ile gidecek münaasib bir yol yok İken şimdî hisar kapusundan en ağır güçlü araba bile kemal-i sühullele çıkacak surette tesviye olunmuştur.»

(Hayrullah Efendi) müfettiş efendinin en büyük himmetlerini abidelerde gösterir (s. 400): «Bâni-i hünyan-ı devlet olan Osman Gazi merhumun türbe-i şerifesi birçok etraf ve harab hâceklerinin arasında kalhus olup şimdî mezkûr haneler sahihlerinden İstira olunmuş ve (Osmaniyye meydanı) namıyla bir meydan olduğundan türbe-i şerife her ne kadar me'dana çıkarılmış ise de bu havâlî mahsulü olan elvan mermerler ile yeniden inşa ve tevsi olunacağı İhtilâmiştir.»

(Ahmed Vefik Efendi) yeni bir Bursa kurarken Bursalılar da çalışmıştır (s. 400): «Ahal-i şehir hisarın içinde dağlara yığılmış kalhus olan molozları kaldırıp gerek bâni-i hünyan-ı devlet ve gerek sâni-i salâtin olan Orhan Gazi'nin medfun oldukları Davullu manastırın hudud-ı kadime-i sahihası beş zîrâ toprakların altında me'dana çıkarılmıştır.»

Bundan başka «Hüdavendigar» Gazinin Kosova muharebesine giderken İmamiyye vaddâ eylediği Şehadet nam câmî-i şerif minare ve kubbesine minhedmiş olduğundan müfettiş efendi yeniden yaptırmış, «hareket-i arzda tamir ve ıslah kabul etmez mertebede rahne ve harabığı» uğrayan Yeşil câmî ile türbe «heyet-i alıyye ve kadimesi tağvir edilmeyerek teccid olup birtakım nâcîli evkaf müdirlerinin kadirnâgına»

«Bundan evvelki yazılar 1 ve 18 temmuz tarihli nüshalarımızda çıkmıştır,»

Rektörün sonra söz alan Hukuk Fakültesi ceza hukuku profesörü Tahir Taner Lozanın hukukî cephesini izah

İklârları ile nice zamanlardanberi beyaz badanalarm altında mestur kalan müzenheb çiniler ve mülevven ve lâtif mermerler üzerine zemin-ü-zaman küfi ve cülüze nakolunmuş yazuları kimdi meydana çıkmıştır» (s. 406). «Hüdavendigar» türbesine câmî de emînhedin olmuş İken ikinci Murad-ıla Sultan Cem vesair şehzadelerin türbelerine beraber emüicedden ingas yahud eyenden tamir ve ihyâs olunmuş- tur. Fakat (Hayrullah Efendi) nazırında «en ziyade teessüf olunacak sey Bursa Evkaf Nazırlarının adem-i ehliyyeti ile sanayi-i kadimesinin kaba badanalarda altında kalmış maddesidir.» Efen- dinin bu «sanayi-i kadime» tabirinden maksadı «enukus-u-levanındaki meharete hayran oldugu» cinilerdir (s. 407):

«İşte çiniler fil-asıl Acemistana Çinden gelmiş İken o asırlarda Bursa mühlakatından (Çinlik) dedikleri mahalde İmal olunur idl. Şimdî metruk- u-mensi olduğundan tam'irâtı için burada İmalî kabul olmayup nümüne verilecek Avrupa'dan celbettirilmiştir.

(Hayrullah Efendi) nın Avrupa'dan işi İsmarlanmasına aid rivayetinde bir zühul-hale olsa gerek: Bursa Müzesi Müdürlüğü Rıza Yalçın'ın izahına göre (Ahmed Vefik Efendi) hem işsiz kalan İznik çiniliciliğini İkrızardan kurtarmak, hem Bursa abidelerinin o zamanki ve istikbaldeki tamirlerinde kullanılmak üzere İznik imalât-hanelerine on beş bin parça çini İsmarlamış, işte bunlardan artan çinilerden sekiz bin de son zamanlarda Bursa Müzesi müdürlüğüne teslim edilmiştir! Onun için şimdiki tamirler bile

mümkün olabimektedir.

(Hayrullah Efendi) nın Bursa Seyahatnamesinde o zamanki zihniyet itibarı ile bizi en çok hayret içinde bırakacak noktalardan biri de bir münaasebetle «teşettür» aleyhinde ve kadınların açılması lehinde söyledikleri sözlerdir (s. 405):

«Şehrin Muradiye tarafında yüz bahdan ziyade koza fabrikaları olup devletin fabrikaları dahi oradadır. İşbu fabrikalarda müsliman ve hristiyan kızları karışık olarak işlerler. Ustaları dahi kadın olduğundan iki millet arasında bu münaasebet ile ülfet ve mahabbet husule gelmektedir. Fakat bu kıvır başlarına birer ince tülend ördüğün cümlesi muhtelifen birlikte bulunduktan ustabaşı olan firenk ile yüz göz alısınca mezkûr tülendlerin kalkacağına İstihkak olmaduğı misillü açık olarak halk ile ihtilâfa başlayacaklarına dahi istidlâl olunur.»

(Hayrullah İbnî Abdülhak Efendi) nın on dokuz sene içinde üç kere gidip gördüğü ve birbirine hiç benzetemiyerek hissettirdiği hayretleri küçük bir seyahatname ile ifade ettiği üç muhtelif Bursa gözönüne getirilecek olursa, eski mamur Anadolu'nun muhtelif devirlerindeki rau'-teşem Türk şehirlerinden nasıl olup da bugün hiç bir kalmaması olduğu bütün vuzuhile ve o vuzuhun bütün açıklığı ile anlaşılabilir olur.

İsmail Hamî DANIŞMEND

(1) — Bükreş büyük elçisi aziz dostum Hamdullah Suphinin babası (Suphi Paşa) merhum: Sonraları vezir rütbesiyle muhtelif valiliklerde, evkaf ve marifet nazırlıklarında bulunmuş ve muhtelif ilmi eserler bırakmıştır.

LOZAN GÜNÜ Üniversitede parlak merasimle tes'id olundu

Lozan günü münaasebetle dün Üniversitede yapılan merasır çok parlak olmuş, binlerce kalb bu eşsiz zarfın heyecanile çarpmış ve bu günü yaratan Milli Şefi bir kere daha saygı ile selâmlamıştır.

Merasim Üniversite merkez binasında yapılmıştır. Binanın holünde hazır olan köşede Milli Şef İsmet İnönünün Lozan günlerine ve bugüne aid iki portre bayraklar ve çiçekler asılmış bulunuyordu. Salonlar, Milli Şefimizin, bu günün ehemmiyetini tebarüz ettiren ve cizelerle süslenmişti.

Duvarlılar arasında Hariciye Vekili Şükrî Saracoğlu, Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, şehrimizde bulunan birçok mebuslar, İstanbul Partî Başkanı Reiz Lütfî Kırdar, Örfî İdare Komutanı Korgeneral Ali Rıza Artunkal, İstanbul Komutanı Tümgeneral İshak Arni, Üniversite Rektörü, Türk ve ecebni profesörler yer almış bulunuyorlardı. Kalabalık bir talebe ve halk kütlesi binanın bütün salonlarını doldurmuştu.

Merasime saat 17'de Şehir Bandosunun çaldığı istiklâl marşı başlanmıştır. Marşı müteakib kürsüye gelen Rektör Cemil Bilsel, Üniversite namına harazını selâmladıktan sonra «Lozan niçin kutluuyordu?» mevzuu bir konferans vermiştir. Rektör sözlerine şöyle başlamıştır:

«— Bu gün Lozan günüdür. Lozan barışın tesbit eden 18 anlaşma, 18 yıl evvel Lozan Üniversitesinin merasim salonunda bu gün imzalandı. Anlaşmalar Türkiye Büyük Millet Meclisi Hariciye Vekili ve Başmuhabhası sıfatıyla İsmet İnönü, Milli Şefimiz, buraya dönüşlerinde memlekete en evvel, büyük ilim müessesemizde izah etti ve bunların önemini ve manasını duyacak olan bu müesseseye de imza ettikleri kaimeyi teslim etti. Bu günü, bu sebeble Üniversitemiz her yıl kutluuyordu. Bu seneki toplantıya, yüksek huzurlarınızla ayrı ayrı şeref verdiniz için şükranlarımız arzederim.

Lozan gününü niçin kutluuyordu? Bir devletler hukuku profesörü sıfatıyla bu suale cevap vereceğim. Lozan, memleketle sağlam ve şereflî bir barış getirmiştir. Bu itibarla, Lozan günü barış günüdür. Gene Lozan, memlekete, istiklâl ve hakimiyet getirmiştir. Bunun için bir Lozan günü, istiklâl ve hakimiyet günüdür. Gerek sağlam ve şereflî barış, gerekse Türk milletinin hakimiyeti ve istiklâli Lozanda, çetin bir savaşla koparılmıştır. Bu itibarla bir Lozan günü, aynı zamanda zafer günüdür. Lozan barış günüdür. Bütün dünyanın iki yıldır harb ateşile kavrulduğu günlerde, barışın ne demek olduğunu dâla işi takdir edilebilir.

Rektörün Kaynarca muahedelerinden itibaren yapılan birçok muahedelerle Osmanlı İmparatorluğunun nasıl parçalandığını ve ne gibi vaziyetlere girdiğini izah ettikten sonra, bütün bu muahedeler muvaceshesinde Lozan muahedesinin haiz olduğu kıymet tebarüz ettirmiş ve sözlerini alkışlar arasında şu suretle bitirmiştir:

«— Lozanda imza edilen 18 vesikânın 18 ilcin yoldanından, 18 milyon Türkiye aid olan Üniversitemin minnet ve şükran duygularını Milli Şefimiz İnönü'ne sunarım.»

Rektörün sonra söz alan Hukuk Fakültesi ceza hukuku profesörü Tahir Taner Lozanın hukukî cephesini izah

eden çok güzel bir konferans vermiştir. Profesör demiştir ki:

400 yılı yakın bir müddet hüküm süren kapitülasyon rejiminin, her gün millî izzeti nefsimizi inciten ve doğruya doğruya milletin benliğine, şerefine ve haysiyetine tevcih edilen nasıl bir tecavüz kaynağı olduğunu söyleyen profesör, bu rejimin inkışaf seyrini anlatarak sözünü şöyle devam ettirmiştir:

«— Ceza işlerinde vaziyet daha feci! Memleketin sükhun ve asayişini bozan suçlar iki cenebi arasında hâdis olursa, hiç karışılmaz; iş konsolosaneyi ve mahkemesini alakadar eder. Bir cenebl bir yerli aleyhine suç işlerse kapitülasyonlara göre mahallî mahkemeler ahlâhiyetli amma, bazan konsoloshane mazmunu teslim etmez, tebligatı yapmaz, Osmanlı zabıtası tevkiif etti mi, derhal sefaret müdahale eder, Babıali'yi sıkıştırır, neticede mevkuף teslim edilir. Ben o devre yetiştim.

Profesör, nihayet Lozanda kapitülasyon belâsının nasıl kaldırıldığını ve konferansta çetin mücadeleleri anlatarak demiştir ki:

«— Orada Büyük Şefin mayyetinde bulunmak şerefine nail olmuş ve çok yakın mübahedelerde bulunmuş bir ferdı sıfatıyla arz edeyim ki konferansın başından sonuna kadar tılıf muharabalarının kapitülasyonlara müteallik bütün teğbûsleri, bütün gayretleri; İsmet İnönü'nün hak prensipine dayanan, pazarlığa, kompromiye hiç tahammülü olmayan sarılsız azmi, salâhiyet karışmasında, yüksek kıyaseti önünde hep kırıldı, eridi ve nihayet Türkün hakkı sarılsız teslim edildi.»

Tahir Tanerden sonra kürsüye gelen Baro Reisi Mekki Hikmet Gelenbeğin «Avukat gözüle Lozan»

DADVO

RADYO

Bu günkü program	
7.30 Program	18.30 Məmləkət po
7.33 Muzik (PL)	18.40 Swing orkes.
7.45 Haberler	19.00 İhtisad saati
7.50 Muzik (PL)	19.15 Swing orkes.
7.55 Evın saati	19.30 Haberler
★	19.45 Klasiik muzik
8.30 Program	20.15 Rad. Gazetesi
8.33 Sas	20.45 Sarkilar
8.45 Haberler	21.00 Ziraat ta.
8.50 Sarkilar	21.10 Temsil
8.55 Muzik (PL)	22.00 Orkestra
	22.30 Vaxetler

★
3,00 Program 22,30 Haberler
3,03 Fasıl heyetli 23,30 Orkestra
23,00 Kapanış.

ASKERLİK İŞLERİ

Şubeye davet
Patih Askerlik şubesinde:
Tib ve Veteriner Fakültelerince
mezun okurların 1 ağustos 341 gün
ankarada Tatbiki mektebinde haşır
bulunmaları icab etmekte olduğundan
şubemize mensup mezunların sevk mu-
ameleleri vailmek üzere şimdiden şa-

ye müraعاتi ilân olunur.

Begiktaş Askerlik gubesinde:

Şubemiz kaydılı yedek 5. Sınıf

mesab memuru 299 doğumlu Erzurumlu

Tufan Necati oğlu Mehmed Şevkin

görev kisa bir zamanda şubemize müra

عاتi, etmediği takdirde hakkında 107

sayılı kanunun maddeli mahsusuna gö

re muamele yapılacağı ilân olunur.

241:

Teşekkür
Geçirmiş olduğum kazaдан 100 kışık
gerek ziyaret suretile, gerek telgraf ve
mehtuba lütfen hatırlamı soran muh

rem zevce, azis dostlarına ve ar
kaderlarına derin teşekkür ve hür
metierinin gazetesiz yantı ile b
gını rica ederim.

Tıp Fakültesi dekanı profesör
Dr. Kemal Atay

Doğum

Sihhat Vekâletî İskân fen müfetti
yüksek mühendis Nihad Ülkenin b
erkek evladı dünyaya gelmiştir, f
kullarına kavuşan ana, babası teb

eder, yavruya uzun ömürlük dileriz.

RAŞİD RIZA TİYATROSU
Bu akşam Şenyoğlu Aile bahçesinde
VELİNİN ÇOCUĞU
Komedi 3 perde
Yarın akşam Taksim Altıntepede
BOBSTİL
Komedi 3 perde
Halide Pâşkin birlikte

AYLAR 3 İRATAKSİTLE
 BAYANLARA MAHSUS 14 AYAR ALTIN
 SAATLERİN YENİ MODELLERİ GELİMLİSTİR.
 EMALAT GİBİ 75 SENE TEMİNATLIDIR
 TAYYARAN SİĞARATIN İSTEYENLERİ
 KATALOK GÖNDERİLİR. Saat Deposu
 İSTANBUL SİRKEÇİDE LİMAN HAN
 SİRASINDA YELKENCİ HANINDA N° 1

Dr. İhsan Sami

BAKTERİYOLOJİ
LABORATUARI
Umumi kan tahlillâti, frangi noktal
nazardan Vasserman ve Kahn
teâmmilleri, kan küfretâyı sayılmas.
Tifo ve sıtma hastalıkları teşhisi,
İdrar, balgam, cerahat, kazurati ve
su tahlillâti, ultra mikroskopî, husu-
sî asilar istihzarı. Kanda tere, şeker,
Klorür, Kolesterolin miktarlarının
tavini. Divanyolu, No. 113, Tel: 20981

Zeyl — Namuna 19/7/38 tarihli 880
Türk liras 28 kurus 503720 numara
gümrük maktuzu kaybettim ve bu
maktuzun hiç bir hükmü olmadı
ilan olunur.

Jorj Hilbert
Pol Meryan Halefi
İstanbul, İmar han 2 nci kat No. 12/

Diş tabibi

KEMAL SUN

Beyoğlunda, Mesrutiyet caddesinde,
(Tepebaşı Şehir tiyatrosu
karşısında) Fresko apartmanında

Hastalarını kabule başlamıştır.

Türkçe, fransızca, almanca ve
ingilizceyi iyi bilen bir

DARTİLO BAYAN
ciddi ve büyük bir ticarethane veya
şirkette vazife arıyor. (Ciddi) ru-
muzla İstanbul 176 posta kutusu
adresine yazılması.

Doktor Aranıyor
İstanbulda Büyükkada Sanatoryo-
muna müracaat. Tel: 56 - 75.

RALCO

ACVATIC

A detailed illustration of a Ralco Acvatic wristwatch. The watch has a round, light-colored face with a simple dial, black hour markers, and a dark leather strap. In the background, there is a small, stylized illustration of a person in a dynamic pose, possibly a diver or swimmer, which complements the 'Acvatic' theme. The overall style is that of a vintage advertisement.

İsviçrenin PRESİZYON saati,
Dakik Zarif
HER YERDE ARAYINIZ